

دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اراستان
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی
واحد برنامه ریزی درسی و آموزشی

طرح دوره (COURSE PLAN) ترکیبی یا مجازی

دانشکده: بهداشت	گروه آموزشی: بهداشت عمومی	مقطع و رشته تحصیلی: کارشناسی / بهداشت عمومی
نام درس : اصول برنامه ریزی بهداشتی	تعداد واحد : ۲ واحد	نوع واحد: نظری
پیش نیاز: اصول مدیریت خدمات بهداشتی	روز و ساعت برگزاری کلاس: یکشنبه ها ساعت ۸-۱۰	مکان برگزاری: دانشکده بهداشت - مجازی
مسئول برنامه : دکتر راضیه ذوالقدر	شماره تماس دانشکده: ۰۷۱-۵۲۵۱۹۲۷۲	آدرس پست الکترونیکی: raziezhadr@yahoo.com
مدرسین (به ترتیب حروف الفبا): دکتر راضیه ذوالقدر	شماره تماس دانشکده: ۰۷۱-۵۲۵۱۹۲۷۲	آدرس پست الکترونیکی: raziezhadr@yahoo.com
تهیه و تنظیم : دکتر راضیه ذوالقدر	تاریخ تدوین / بازنگری: ۹۹/۱۱/۱	

معرفی درس:

در سال های اخیر توجه روزافزونی نسبت به برنامه ریزی ، به عمل آمده و تنها راه اثر بخشی و کارآمدی مدیران، در بهره گیری از برنامه ریزی ، جستجو شده است گذر سریع زمان، وقوع تغییرات مداوم و اغلب غیر قابل پیش بینی، و محدودیت امکانات و منابع، امکان اقدام و فعالیت در عرصه های مختلف زندگی را بسیار مشکل نموده و نیاز به برنامه ریزی های دقیق و کارشناسانه را تا سطح یک نیاز حیاتی بالا برده است. برنامه ریزی قبل از آنکه یک تکنیک و فن باشد، یک نحوه تلقی و باور است که مدیران را به تفکر درازمدت و آینده نگری و پیش بینی افق های دوردست، ترغیب می کند . در سازمانی که این باور و اعتقاد وجود نداشته باشد، بستر مناسبی برای رشد و توسعه برنامه ریزی وجود نخواهد داشت.

عناوین کلی این درس شامل موارد زیر می باشد :

- کلیات و تعاریف برنامه ریزی
- نقش رسالت سازمان و برنامه ریزی بهداشتی در جامعه
- رویکردهای مختلف به سلامت و نقش دولت ها
- نظامهای مختلف برنامه ریزی
- برنامه ریزی استراتژیک
- شناسایی مسائل استراتژیک در سازمان
- سلسله مراتب برنامه ها
- برنامه و توسعه ملی
- مراحل برنامه ریزی بهداشتی ۱
- مراحل برنامه ریزی بهداشتی ۲
- پیش بینی در برنامه ریزی
- روش های پیش بینی
- هزینه یابی
- نظام اطلاعات سلامت
- برنامه ریزی منابع

❖ هدف کلی

آشنایی با تعاریف و مفهوم برنامه ریزی

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- مفهوم برنامه ریزی را تعریف کند.
- مفهوم برنامه ریزی بهداشتی را بیان کند.
- محاسن برنامه ریزی بهداشتی را توضیح دهد .

❖ هدف کلی

آشنایی با ضرورت، اهمیت و محاسن رسالت سازمان و برنامه ریزی و نقش آن در وظایف مدیریت ، سازمان و جامعه

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- اهمیت تدوین رسالت بعنوان اساس برنامه ریزی در سازمان را توضیح دهد.
- ضرورت، اهمیت برنامه ریزی در یک سازمان را بیان کند.
- محاسن برنامه ریزی بهداشتی در یک سازمان را برشمارد.
- سوالات مطرح در یک بیانیه رسالت را با ذکر نمونه های در سازمانها فهرست نماید.
- رابطه برنامه ریزی بهداشتی با رسالت را تحلیل کند.

❖ هدف کلی

دیدگاه‌های مختلف به سلامت و نارسایی اقتصاد بازار در تخصیص منابع بخش بهداشت

اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- دیدگاه و رویکرد سلامت بعنوان کالای مصرفی را بیان کند.
- دیدگاه و رویکرد سلامت بعنوان سرمایه گذاری را توضیح دهد.
- دیدگاه و رویکرد سلامت بعنوان حق اساسی انسان را شرح دهد.
- سه رویکرد سلامت را با هم مقایسه کند
- نارسایی های اقتصاد بازار را در تخصیص منابع بخش بهداشت شرح دهد.
- استراتژی صحیح تخصیص منابع در بخش را بیان کند.

❖ هدف کلی

آشنایی با نظام‌های مختلف برنامه ریزی: محاسن و محدودیتها، سطوح برنامه ریزی

اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- مفهوم نظام‌های مختلف برنامه ریزی را بیان کند..
- محاسن و محدودیتها هر یک از نظام‌های مختلف برنامه ریزی شرح دهد.
- کارایی هر یک از نظام‌های مختلف برنامه ریزی در بخش بهداشت با هم مقایسه کند.
- سطوح سه گانه برنامه ریزی (استراتژیک، تاکتیکی و عملیاتی) برحسب سطوح مدیریت سازمان را توضیح دهد.
- ارتباط سه سطح برنامه ریزی را تحلیل نماید.
- تفاوت‌های برنامه ریزی عملیاتی و استراتژیک را شرح دهد.

❖ هدف کلی

آشنایی با مفاهیم و ویژگیهای برنامه ریزی استراتژیک

اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- اهمیت و ضرورت برنامه ریزی استراتژیک در موفقیت سازمان را بیان کند..
- ویژگیهای برنامه ریزی استراتژیک را توضیح دهد.
- الزامات و شرایط تدوین یک برنامه ریزی استراتژیک موفق را بر شمارد.

❖ هدف کلی

شناسایی مسائل استراتژیک در سازمان: مفهوم، عوامل ایجادکننده، رویکرد های شناسایی، نحوه تدوین یک مسئله استراتژیک

اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- مفهوم مسائل استراتژیک در یک سازمان را شرح دهد.
- عوامل ایجادکننده یک مسئله استراتژیک در سازمان را بیان کند.
- رویکرد های شناسایی یک مسئله استراتژیک را با ذکر نمونه های عینی توضیح دهد.
- نحوه تدوین یک مسئله استراتژیک را توصیف نماید

❖ هدف کلی

آشنایی با سلسله مراتب برنامه ها در یک سازمان (رسالت، اهداف، استراتژی .....)

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:
سلسله مراتب برنامه ها در یک سازمان را به ترتیب توضیح دهد.
مفهوم هر یک از برنامه ها (رسالت، اهداف، استراتژی، سیاست، رویه استاندارد و مقررات و...) را بیان کند.
تفاوت برنامه های دائمی یا پایدار (standing plan) و برنامه های یکبار مصرف (single use) را توضیح دهد.
رابطه هرده برنامه پایین با رده برنامه بالاتر را بیان کند..

❖ هدف کلی

برنامه ریزی (ملی، منطقه ای، ناحیه ای) و طرح (پروژه)

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:
مفهوم برنامه ریزی ملی را بیان کند.
اهداف برنامه ریزی ملی و توسعه اقتصادی و اجتماعی را نام ببرد.
مفهوم و هدف برنامه ریزی بخشی و یا ناحیه ای را توصیف نماید.
پیش شرط های اجرایی موفق برنامه ریزی ملی و یا توسعه اقتصادی و اجتماعی نقد کند.
مزایای برنامه ریزی ملی در یک جامعه را برشمارد.

❖ هدف کلی

مراحل مختلف برنامه ریزی بهداشتی (آگاهی از فرصت ها، امکانات و محدودیتها- برآورد وضعیت و شناخت وضع موجود)
اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:
مراحل مختلف برنامه ریزی بهداشتی را نام ببرد.
مفهوم فرصت ها، امکانات و محدودیتها در برنامه ریزی بهداشتی را تعریف نماید.
اهمیت و دلایل برآورد وضعیت و شناخت وضع موجود را بیان کند.
اطلاعات لازم برای شناخت و تحلیل وضع موجود را شرح دهد.
منابع اطلاعات برای شناخت و تحلیل وضع موجود در جامعه را با ذکر نمونه های عینی فهرست نماید.

❖ هدف کلی

مراحل مختلف برنامه ریزی بهداشتی (تعیین اهداف، نیازها و اولویتها - تعیین راهها و ابزار و وسائل - تدوین برنامه های پشتیبان و فرعی)

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:
مفهوم اولویت بندی مسائل بهداشتی را تعریف نماید.
دلایل اولویت بندی مسائل بهداشتی را بیان کند.
معیارهای اولویت بندی مسائل بهداشتی را توضیح دهد.
مفهوم هدف و انواع آن برنامه ریزی بهداشتی را شرح دهد.
نحوه تدوین برنامه های پشتیبان و فرعی را توصیف نماید.
عناصر یک طرح عملیاتی را فهرست نماید.
یک نمونه رئوس برنامه (outline plan) تدوین نماید.

❖ هدف کلی

پیش بینی (forecasting) مفهوم، اهمیت، منابع اطلاعات

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- مفهوم پیش بینی را در برنامه ریزی بیان کند
- اهمیت و ضرورت پیش بینی را شرح دهد.
- منابع اطلاعات پیش بینی درون سازمانی را برشمارد.
- منابع اطلاعات پیش بینی برون سازمانی را برشمارد.

❖ هدف کلی

پیش بینی (forecasting) روشهای پیش بینی: کمی (سریهای زمانی و همبستگی) - کیفی

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- روشهای مختلف پیش بینی را بیان کند.
- روشهای کمی پیش بینی (سریهای زمانی، همبستگی) را توضیح دهد.
- مشخصات و کاربرد سریهای زمانی را فهرست نماید.
- روش پیش بینی به طریقه همبستگی را بیان کند.
- مفهوم هریک از روشهای کیفی (دلفی، بررسی نظر سنجی و...) شرح دهد.

❖ هدف کلی

هزینه یابی اقدامات مداخله ای بهداشتی (مفهوم، انواع هزینه ها و تحلیل ارتباط آنها با یکدیگر)

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- مفهوم هزینه یابی اقدامات مداخله ای بهداشتی را بیان کند.
- مراحل مختلف هزینه یابی اقدامات مداخله ای بهداشتی را به ترتیب لیست نماید.
- مفهوم وانواع هزینه ها دریک اقدام مداخله ای بهداشتی را توضیح دهد.
- ارتباط هزینه ها با یکدیگر را شرح دهد.

❖ هدف کلی

آشنایی با نظام اطلاعات سلامت (HIS)

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:

- مفهوم نظام اطلاعات سلامت را بیان کند
- اهمیت نظام اطلاعات سلامت در برنامه ریزی را تحلیل نماید.
- اجزای یک نظام اطلاعات سلامت کارآمد را برشمارد.
- وظایف هر یک از اجزای یک نظام اطلاعات سلامت را بیان کند.

❖ هدف کلی

برنامه ریزی نیروی انسانی بهداشتی

❖ اهداف اختصاصی

دانشجو در پایان دوره باید بتواند:
 برنامه ریزی نیروی انسانی در سیستم بهداشت و درمان را تعریف کند .
 اهمیت برنامه ریزی نیروی انسانی در سیستم بهداشت و درمان را شرح دهد .
 عوامل مؤثر در تجزیه و تحلیل عرضه نیروی انسانی را بیان کند.
 عوامل مؤثر در پیش بینی عرضه نیروی انسانی را بیان کند.
 عوامل مؤثر در تجزیه و تحلیل تقاضای نیروی انسانی را بیان کند.
 اطلاعات مورد نیاز جهت بررسی عرضه و تقاضای نیروی انسانی را بیان کند.

❖ روش آموزش

□ ترکیبی   ■ مجازی   □ حضوری

شرایط اجراء

❖ امکانات آموزشی:

▪ اسلاید پروژکتور ، ویدئو پروژکتور و کامپیوتر و با استفاده از نرم افزارهایی شامل سامانه نوید

❖ منابع درسی :

آیا کتاب /مقاله خاصی برای معرفی به دانشجویان به عنوان منبع درسی در نظر دارید؟ ■ بلی □ خیر
 • در صورت وجود جدول زیر را تکمیل کنید:

صفحات و فصل های مشخص شده برای مطالعه	مشخصات کتاب شامل عنوان، نویسندگان، مترجمین، انتشارات، سال و نوبت چاپ
فصل اول	آصف زاده ، سعید . « مدیریت و برنامه ریزی بهداشت و درمان ». انتشارات دانشگاه تهران ، جلد اول و دوم
فصل سوم و چهارم	مدیریت خدمات بهداشتی .فریبا خیاطان.
مطابق با سرفصل	اصول مدیریت .استونر .ترجمه دکتر اعرابی و پارساییان

نحوه دسترسی دانشجویان به مقاله	مشخصات مقاله شامل عنوان، نویسندگان، مجله، سال و شماره انتشار و صفحات

- در صورتی که در نظر دارید جزوه یا هر نوع محتوای دیگری (مانند فیلم، مجموعه اسلاید و ...) علاوه بر کتاب فوق یا به تنهایی به عنوان منبع درسی به دانشجویان معرفی کنید، مشخصات آن را ذکر کنید و

آماده بودن فایل برای بارگذاری**	توضیحات	مشخصات شامل عنوان و مؤلفین / تهیه کنندگان	نوع محتوا*

فایل آن را ضمیمه نمایید:

* منظور اسلاید پاور پوینت، جزوه، فیلم آموزشی، محتوای بارگذاری شده بر روی سامانه‌های دیگر دانشگاه و ... است.

- در صورتی که در نظر دارید محتوای دیگری (مانند کتاب، مجموعه اسلاید، جزوه و ...) را به عنوان منبع مطالعه بیشتر به دانشجویان معرفی کنید، مشخصات کامل آن را ذکر کنید. (در سامانه قسمتی جداگانه برای این موارد در نظر گرفته شده است).

..... ۱

..... ۲

❖ آزمون‌های خودارزیابی

۱. آیا برای درس خود آزمون در نظر گرفته‌اید؟ بلی خیر
- در صورت وجود تعداد و نوع خودآزمون‌ها را ذکر کنید.

شماره	عنوان آزمون	نوع آزمون	مهلت پاسخ دادن دانشجویان	مهلت ارائه بازخورد به تکالیف
مثال	آزمون مبحث نیازسنجی در برنامه درسی	تستی چهار جوابی	از ۹۹/۷/۱۴ تا ۹۹/۷/۲۰	تا تاریخ ۹۹/۷/۲۴

❖ تکالیف و پروژه‌های دانشجویان

شماره	عنوان تکالیف	شرح تکالیف	مهلت پاسخ دادن دانشجویان	مهلت فیدبک دادن مدرس	هدف از ارائه تکالیف
مثال	تکالیف اول کلاسی	در این تکالیف در یک پاراگراف کوتاه شرح دهید که مفهوم این عبارت چیست؟ "برنامه‌های درسی زیادی به صورت هم‌زمان به وجود آمده‌اند. تمام این برنامه‌ها باید همگرا و همسان شوند." در مورد کوریکولوم رشته پزشکی (یا اگر آشنایی شما کافی نیست کوریکولوم رشته خودتان) مصادیقی برای موارد زیر ذکر نمایید: برنامه درسی رسمی و غیر رسمی، برنامه درسی مخفی، برنامه درسی طراحی	تا ۹۹/۷/۱۲ ۹۹/۷/۲۳	۹۹/۷/۲۷	مرور فصل مربوطه از منبع درسی و درک مفاهیم مربوطه

			شده، آموزش داده شده و مورد سنجش واقع شده و برنامه درسی بی اثر		
مرور فصل مربوطه از منبع درسی و درک مفاهیم مربوطه	۹۹/۱۲/۱۷	تا ۹۹/۱۱/۲۶ ۹۹/۱۲/۱۰	حداقل در یک پاراگراف نقش دولتها در سلامت را توضیح دهند.	تکلیف کلاسی اول	۱
مرور فصل مربوطه از منبع درسی و درک مفاهیم مربوطه	۱۴۰۰/۱/۲۹	تا ۹۹/۱۲/۲۴ ۱۴۰۰/۱/۲۲	حداقل در یک پاراگراف سلسله مراتب برنامه ها را توضیح دهند.	تکلیف کلاسی دوم	۲
مرور فصل مربوطه از منبع درسی و درک مفاهیم مربوطه	۱۴۰۰/۳/۱	تا ۱۴۰۰/۲/۵ ۱۴۰۰/۲/۱۹	حداقل ۴ سوال تستی مرتبط با مراحل برنامه ریزی بهداشتی را همراه با پاسخ صحیح طرح نمایند.	تکلیف کلاسی سوم	۳
مرور فصل مربوطه از منبع درسی و درک مفاهیم مربوطه	۱۴۰۰/۳/۴	تا ۱۴۰۰/۲/۱۹ ۱۴۰۰/۳/۲	حداقل ۴ سوال تستی مرتبط روش های پیش بینی را همراه با پاسخ صحیح طرح نمایند.	تکلیف کلاسی چهارم	۴

▪ تکالیف طول ترم

▪ پروژه درسی

۱. آیا برای درس خود پروژه پایان ترم / میان ترم در نظر گرفته اید؟ بلی خیر

در صورت پاسخ مثبت شرح مختصر و هدف از ارائه آن را بنویسید:

.....

.....

❖ سایر فعالیت های یادگیری

در سامانه امکان فعال سازی اتاق بحث (غیرهمزمان)، وجود دارد. اگر در طراحی و هدایت مباحثه دقت کافی انجام شود می-تواند به پرورش تفکر انتقادی در دانشجویان کمک زیادی نماید. در صورت تمایل به استفاده از این امکان موارد زیر را تکمیل نمایید:

▪ اتاق بحث (فورم)

موضوع بحث:

.....

.....

.....

❖ ارزشیابی دانشجویان

بارم نمره	موارد ارزشیابی
۸ نمره	آزمون میان ترم
۸ نمره	آزمون پایان ترم
۲ نمره	شرکت فعال در کلاس و حضور و غیاب
۲ نمره	تکالیف و سایر فعالیت ها

❖ مقررات

- حداقل نمره قبولی طبق قوانین آموزشی
- تعداد دفعات مجاز غیبت در کلاس طبق قوانین آموزشی

جدول زمانبندی درس اصول برنامه ریزی بهداشتی

تاریخ ارائه	ساعت ارائه	موضوع جلسه	مدرس	نحوه ارائه	امکانات مورد نیاز	روش ارزشیابی
۹۹/۱۱/۵ ۹۹/۱۱/۱۲	۸-۱۰	کلیات و تعاریف برنامه ریزی	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۹۹/۱۱/۱۹	۸-۱۰	نقش رسالت و سازمان و برنامه ریزی بهداشتی در جامعه	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۹۹/۱۱/۲۶	۸-۱۰	رویکردهای مختلف به سلامت و نقش دولت ها	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۹۹/۱۲/۳	۸-۱۰	نظامهای مختلف برنامه ریزی	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۹۹/۱۲/۱۰	۸-۱۰	برنامه ریزی استراتژیک	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۹۹/۱۲/۱۷	۸-۱۰	شناسایی مسائل استراتژیک در سازمان	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۹۹/۱۲/۲۴	۸-۱۰	سلسله مراتب برنامه ها	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۱۴۰۰/۱/۱۵ ۱۴۰۰/۱/۲۲	۸-۱۰	برنامه و توسعه ملی	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب
۱۴۰۰/۱/۲۹	۸-۱۰	مراحل برنامه ریزی بهداشتی ۱	دکتر ذوالقدر	مجازی	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب

آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	مجازی	دکتر ذوالقدر	مراحل برنامه ریزی بهداشتی ۲	۸-۱۰	۱۴۰۰/۲/۵
آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	مجازی	دکتر ذوالقدر	پیش بینی در برنامه ریزی	۸-۱۰	۱۴۰۰/۲/۱۲
آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	مجازی	دکتر ذوالقدر	روش های پیش بینی	۸-۱۰	۱۴۰۰/۲/۱۹
آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	مجازی	دکتر ذوالقدر	هزینه یابی	۸-۱۰	۱۴۰۰/۲/۲۶
آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	مجازی	دکتر ذوالقدر	نظام اطلاعات سلامت	۸-۱۰	۱۴۰۰/۳/۱
آزمون میانترم، پایان ترم، تکلیف، حضور و غیاب	کامپیوتر، نرم افزار پاورپونت، اینترنت، سامانه نوید	مجازی	دکتر ذوالقدر	برنامه ریزی منابع	۸-۱۰	۱۴۰۰/۳/۲